



Voorwoord

Beste lezers

Voor u ligt een nieuwe uitgave van ons jaarlijkse Informatiebulletin.

Alles lijkt gewoon door te gaan. Onze vrijwillige medewerkers zijn elke woensdag met toewijding en veel plezier bij elkaar, om de nog steeds binnenkomende archieven, bidprentjes, boeken en devotionalia te sorteren en te archiveren.

Ook dit jaar houden we weer een Open Dag en wel op 6 oktober 2018. Hopelijk komen er opnieuw vele bezoekers op af. Het is altijd leuk om te horen dat mensen het erg op prijs stellen dat er

zoveel herinneringen worden bewaard en tentoongesteld. Bent u al een keer op een Open Dag geweest? Zeker een keer doen.

Onze medewerker en bestuurslid Piet Postma geeft regelmatig presentaties aan verschillende groepen of verenigingen over de doelstellingen en de gang van zaken binnen het Documentatiecentrum. Deze bijeenkomsten worden met veel belangstelling en interesse bijgewoond. Hierdoor krijgt ons centrum nog meer naamsbekendheid en ook meer bezoek.

In 2017 was het 75 jaar geleden dat de Zalige pater Titus Brandsma O.Carm. in het concentratiekamp van Dachau is overleden. In de St. Franciscus Basiliek in Bolsward werd ter nagedachtenis een plechtige eucharistieviering

en herdenking gehouden. Hoofdcelebrant was Mgr. C.F.M. van den Hout, bisschop van het bisdom Groningen-Leeuwarden, geassisteerd door vele priesters uit ons bisdom. Het was een mooie dienst met veel genodigden, waaronder de Commissaris van de Koning, Drs. A.A.M. Brok.

Het bestuur en de vrijwillige medewerkers rekenen er ook dit jaar weer op dat u als donateur en begunstiger ons een warm hart blijft toedragen en ons financieel blijft steunen. Wij zijn u daarvoor bij voorbaat zeer erkentelijk.

Ontvangt u allen de hartelijke groeten van

Corry van Eijden-de Bruyn,
voorzitter Stichtingsbestuur



Voorzijde kerk en klooster te Witmarsum, 1958

zich namens de 158 parochianen uit de omgeving van Witmarsum en Arum erover, dat ze zondags anderhalf uur moeten lopen, om in de Franciscuskerk van Bolsward de mis bij te wonen.

Omdat de Franciscuskerk te klein is, moeten ze de mis ook nog eens staande volgen. Zieken en ouden van dagen blijven, volgens Obbema, hierdoor geheel van godsdienst verstoken. Hij verzoekt de aartsbisschop toestemming, om in Witmarsum een kerk of *Capelle* te mogen bouwen.

Het duurt enkele jaren, maar in november 1898 koopt de Franciscusparochie in Bolsward *eene heerenhuizinge met grond* naast het gemeentehuis in Witmarsum. In mei 1899 vraagt de nieuwe aartsbisschop, Mgr. Henricus van de Wetering, aan de Provinciaal van de Nederlandse Augustijnen om de nieuwe parochie te bedienen. De Augustijnen nemen dit aanbod graag aan, maar stellen als voorwaarde, dat ze tevens een noviciaat mogen stichten. Het rustige Friese platteland lijkt een goede plaats voor haar nieuwe broeders en paters.



Witmarsum en de Wijngaard van de Heer

Op woensdag 2 juli 1902 wordt plechtig en feestelijk de eerste steen gelegd van de nieuwe Rooms Katholieke kerk in Witmarsum. Pastoor Ignatius Rouma verricht de plechtige handeling, in aanwezigheid van de pastoors van de omliggende parochies Bolsward, Makum, Harlingen en Dronrijp. De bouw vordert spoedig, zodat op de eerste adventszondag 30 november 1902 pastoor Rouma de kerk voorlopig kan inwijden en in gebruik kan nemen.

Eindelijk, zo zullen de parochianen van Witmarsum en omgeving hebben gedacht. Reeds op 6 februari 1892 richt arbeider Gorrit Obbema zich in een brief tot de aartsbisschop, Mgr. Petrus Snickers, van Utrecht. Obbema beklagt



H. Nicolaas van Tolentino



Uitbreiding met gebouwen Vinea Domini

Vooreerst moet ook Rome hierover geraadpleegd worden en zo gaat er nog een vol jaar voorbij. Maar op Hemelvaartsdag 16 mei 1901 wordt de eerste H. Mis opgedragen in het aangekochte herenhuis. De Franciscanenpastoor Leonardus Derks van Bolsward leest hierbij een brief voor van aartsbisschop Van de Wetering. Deze bepaalt daarin, dat per 11 augustus 1901 in Witmarsum een parochie zal worden opgericht onder de titel van H. Nicolaas van Tolentino. De Augustijner pater Ignatius Rouma wordt de eerste pastoor en Paulus Tolsma en Jurjen Ypma worden benoemd tot kerkmeesters.

Het kerkgebouw, met pastorie en klooster, is een ontwerp van architect A.J. van Schaik uit Utrecht en de bouw wordt voor 48.560 gulden gegund aan timmerman T. Kloosterman uit Sneek. Na de kerk komt het klooster in de zomer van 1903 gereed. Op 25 september arriveren acht Augustijner religieuzen. Deze eerste Friese gemeenschap van na de reformatie staat onder leiding van pater Thomas van der Vloodt. Van 1906 tot 1926 is een geboren Bolswarder, Bonifatius van den Oever, zowel pastoor van de parochie als prior van het klooster. Het duurt echter nog tot het voorjaar van 1938, voordat de aartsbisschop, Mgr. Johannes de Jong, het hoogaltaar daadwerkelijk consecreert.

Oecumene stond hoog in het vaandel van pater van der Vloodt. In 1911 richt hij het "Inlichtingenbureau" op. Hier kunnen katholieken, maar vooral ook niet-katholieken, inlichtingen verkrijgen over de leer, wereldbeschouwing, liturgie

en andere gebruiken van de katholieke kerk. Het Inlichtingenbureau voorziet echt in een behoefte, want binnen enkele weken worden ruim tachtig brieven in het klooster bezorgd, die allen persoonlijk worden beantwoord.

De H. Nicolaasparochie ontwikkelt zich langzamerhand. In 1905 wordt de armvoogdij afgescheiden van Bolsward en worden Paulus Sikkes Tolsma en Klaas Everts Ypma door de aartsbisschop benoemd als eerste armmeesters. Bij de aanleg van de Afsluitdijk wordt op Kornwerderzand een kapel ingericht en worden de katholieke arbeiders bediend door de paters uit Witmarsum.



Vinea Domini



De conferentiezaal in gebouw "Fedde Schurer"

Ook het klooster maakt verschillende ontwikkelingen door. De gemeenschap groeit in de jaren veertig tot 25 broeders en paters. In 1943 wordt pater Amatus van Straaten overgeplaatst naar Witmarsum. Hij wordt praeses van het Augustijns apostolaatswerk in Friesland en het oecumenisch werk komt tot grote bloei. Samen met pater Fredericus van Leur wordt in 1946 het vormingscentrum opgericht.

In 1949 krijgt het vormingscentrum de naam "Vinea Domini" (de Wijngaard des Heren), afgeleid van het middeleeuwse Norbertijner klooster tussen Pingjum en Zurich. Het vormingscentrum begint met een gastenkwartier, conferentiezaal, eetzaal en acht slaapkamers met vijftien bedden. Al in 1950 ontvangt men de duizendste bezoeker en het volgende jaar



Gezellig bijeen in de conferentiezaal, 1963

de tweeduizendste. Tevens is er de zogenaamde culturele buitendienst. Hierbij worden spreekbeurten, filmavonden, gespreksbijeenkomsten en culturele programma's in heel Friesland verzorgd.

Na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelt de parochie zich verder. De katholieken van Terschelling en Vlieland worden door paters uit Witmarsum bediend. Ook wordt er achter de kerk een eigen R.K.-kerkhof aangelegd en ingewijd. In augustus 1969 wordt in samenwerking met De Zonnebloem in Witmarsum een vakantie week georganiseerd voor langdurige zieken. Twintig bedlegerige patiënten en een staf van 45 hulpverleners worden hierbij ontvangen. Op Maria Hemelvaart (15 augustus) verzorgt de nieuwe bisschop van Groningen, Mgr. Bernard Möller, de Hoogmis in de Nicolaaskerk.

Onder de leiding van pater Amatus van Straaten maakt het vormingscentrum een enorme groei door en zijn er jaarlijks 2500 bezoekers. Inmiddels is er een nieuwe slaapunit gebouwd voor nog eens 16 extra slaapplekken. In totaal zijn er zeven vormingsleiders actief. Zo leidt pater Marinus Achterberg de Werkgroep voor Oecumene en Samenleving (WOSA). Een andere afdeling is de Vakantie Voor Jongeren (VVJ), met zeilscholen in Blauwhuis, Langweer, Elahuizen en Oudega (W). Tijdens een kaderweekend van het Rooms-katholiek Frysk Boun celebreert pater Halvard Hetteema o.f.m. op 13 december 1964 de eerste Fryske Eucharistieviering, die twee weken ervoor door Het Vaticaan in de volkstaal is toegestaan.



Zusters van Liefde van Schijndel

Rond 1960 trekken verschillende Augustijner-broeders terug naar het zuiden van het land. Pater van Straaten ziet hierdoor een gat ontstaan voor de zorg van ouderen en zieken in Witmarsum. Hij neemt contact op met de congregatie van de Zusters van Liefde van Schijndel. Na enige verkenningen koopt deze congregatie het landhuis Aylva State. Het oude landhuis wordt afgebroken en vervangen door een nieuw bejaardencentrum op interreligieuze grondslag. Op 11 augustus

1964 arriveren vijf Liefdezusters in Witmarsum en twee maanden later verhuizen de eerste bejaarden naar het nieuwe centrum.

Vanaf de jaren zeventig komt er een kentering in Vinea Domini. Het klooster sluit in 1974 haar deuren. Het vormingscentrum krijgt eind jaren zeventig te maken met financiële bezuinigingen en moet in 1984 fuseren met De Oorsprong in St. Nicolaasga. De nieuwe samenwerking krijgt de naam Marnewier en heeft nog zeven jaar kunnen draaien. Maar in 1992 wordt het gesloten en verkocht, om ingericht te worden als

asielzoekerscentrum. Bejaardencentrum Aylva State verliest in 1987 haar zelfstandigheid door de fusie met Avondrood in Makkum. Vijf jaar later gevolgd door een grotere fusie binnen Stichting Soarchsintrum De Greidhoeke. De Zusters van Liefde verliezen hierbij de bestuurlijke taken. De parochie Nicolaas van Tolentino vormt in 1996 een cluster met Makkum en Workum. In 2001 treedt ook de Franciscusparochie van Bolsward toe tot deze samenwerking, welke in 2014 is gefuseerd tot de Zalige Titus Brandsmaparochie.

Nico van der Werf.



Ter nagedachtenis

Gerard Dominicus Ketelaar

Op 3 maart 2018 overleed te Bolsward Gerard Dominicus Ketelaar, geboren in 1930 te Nijhuizum en echtgenoot van Cecilia van Balen. Hij werd 88 jaar. Gerard was een aimabel man en een bekende persoonlijkheid in geheel Friesland. Hij werkte jarenlang in de buitendienst voor een verzekeringsmaatschappij en kende Friesland en zijn inwoners op zijn duimpje. Hij had een brede belangstelling voor cultuur, kerkgeschiedenis en genealogie en was vanaf de oprichting betrokken bij het Archief- en Documentatiecentrum. Hij heeft ons vele materialen en kennis toebedeeld. Tot enkele weken voor zijn dood werkte hij thuis nog als vrijwilliger. Voor zijn vele verdiensten werd Gerard Lid in de Orde van Oranje Nassau. Zijn belangstelling en persoonlijkheid zullen wij missen. Wij wensen zijn echtgenote, kinderen en kleinkinderen veel sterkte.

Theodorus Antonius van Eijden

Theo werd geboren op 8 juni 1935 te Hoogland. Hij trouwde in 1962 met Corrie de Bruijn en ze gingen wonen op een boerderij in Naarden, waar de drie kinderen werden geboren. Met zijn uitgesproken mening, praktische aanpak en onophoudelijke energie werd hij gevraagd voor allerlei bestuursfuncties, werd raadslid en



Atelier voor handenarbeid, 1963

wethouder in de gemeente Naarden en breidde zijn boerenbedrijf steeds verder uit. Begin tachtiger jaren verhuisde het gezin naar een grote moderne boerderij aan de Miedwei in Hoornsterzwaag. Ook hier bracht zijn bestuurlijke talent hem naar de gemeenteraad, nu in Heerenveen en ook hier bouwde hij een groot sociaal netwerk op. Na zijn afscheid van de raad werd hij Lid in de Orde van Oranje Nassau. Toen het bedrijf werd overgedaan aan zoon Gerard gingen Theo en Corrie verhuizen naar de Schoterlandseweg. Theo hebben wij gekend als de altijd vriendelijke en meelevende echtge-

noot van onze voorzitter Corrie van Eijden. Samen vertegenwoordigden zij ons centrum bij diverse gelegenheden. Theo was een lieve man en vader voor zijn kinderen en een trotse opa van zijn kleinkinderen. Zeer onverwacht overleed hij op 11 maart 2018 in het MCL te Leeuwarden. Met velen hebben we hem uitgeleide gedaan in de r.k. kerk van Heerenveen, waarna hij werd begraven op het parochiële kerkhof aldaar. Wij wensen zijn echtgenote Corrie, kinderen en kleinkinderen veel sterkte met dit grote verlies.

Henk Nota



Nieuwe aanwinsten

Onderstaand een kleine selectie van de vele boeken die in de loop van 2016/2017 t.b.v. onze bibliotheek zijn geschonken:

“Herenkoor Sint Cecilia te Warga 100 jaar”, door G. Kamsma; Warga - 1995

“Acht eeuwen Minderbroeders in Nederland”, door J.A., Kok; Hilversum - 2007

“Sible Sjoerd Nicolaas Hettinga, zijn Friese kwartieren”, door S.Sj.N. Hettinga; Oosterend - 2016

“Kardinaal de Jong, heldhaftig en behou-

dend”, door H. van Osch, Amsterdam - 2016

“Rjucht En Sljucht, geschiedenis RK voetbalvereniging RES te Bolsward”, door W. Buikstra e.a.; Bolsward - 2016

Familieboek “Andringa” (deel 3), door de Andringa Stichting; Heerenveen - 2016

“De RK begraafplaats te Sneek”, door S. de Blaauw; Oosterend - 2017

Daarnaast zijn er weer vele bidprentjes, rouwbrieven en overlijdensadvertenties naar ons gestuurd of bij ons gebracht, maar ook kerkboeken en devotionalia als kruisbeelden, wijwaterbakjes, heiligenbeelden, rozenkransen, enz. Harte-lijk dank voor al uw bijdragen!



Open Dag 2018

Donateurs en andere belangstellenden worden hierbij van harte uitgenodigd aanwezig te zijn op de Open Dag 2018. Deze zal worden gehouden op **zaterdag 6 oktober a.s., van 13.00 – 16.00 uur**, in ons pand Grote Dijklakker 12 te Bolsward.



Facebookgroep “Archief RK Friesland”

Sinds aug.2014 plaatst een van de medewerkers regelmatig nieuwtjes van Archief RK Friesland in onze eigen Facebookgroep. Iedereen die wil kan daar reageren op geplaatste berichten of zelf ook bijdragen plaatsen. De Facebookgroep is te vinden onder de naam “Archief RK Friesland”.



Ontvangsten en uitgaven boekjaar 2015-2017

BATEN	Boekjaar 2017	Boekjaar 2016	Boekjaar 2015
Donaties	4.636	4.271	5.293
Giften	4.659	1.604	29.638
Jaarlijkse gift “Theresia“	0	500	2.000
Diverse verkopen	800	187	4
Afrekening project	3.675	0	0
Subtotaal	13.770	6.562	36.935
LASTEN			
Afschrijving vaste activa	2.853	9.111	9.111
Kantoorkosten	1.121	1.168	1.838
Huisvestingskosten	3.462	3.699	3.353
Overige kosten	505	1.186	1.509
Project Archivering	0	0	-251
Subtotaal	7.941	15.164	15.560
RESULTAAT	5.829	-8.602	21.375
Rentebaten bij: corr. 2014	0	705	-367
Rentelasten af	4.381	4.810	6.559
	4.381	5.515	6.192
EXPLOITATIE RESULTAAT	+1.448	-14.117	+15.183

Hierboven een beknopt overzicht van onze financiën over de boekjaren 2015-2017. Voor geïnteresseerden ligt het volledige rapport ter inzage. Wij zijn onze donateurs en schenkers zeer dankbaar hiervoor. Uiteraard rekenen wij ook voor 2018 weer op uw financiële steun. Wij zijn een culturele ANBI, dat betekent dat giften voor 130% aftrekbaar zijn. Hiervoor is vermelding van het Anbi-registratienummer 8102.57.944 noodzakelijk. **Bankrekeningnummer: NL29 RABO 014 317 8032**
t.n.v. Arch. Doc.centrum Bolsward.



Het Archiefproject

In het Informatiebulletin van april 2016 stond een uitgebreid artikel over de aanvang van het ontsluiten van de in ons centrum aanwezige archieven. Archiefbureau Ruerd de Vries begon half september van dat jaar met deze klus, die kon worden uitgevoerd dankzij subsidiegevers, zoals gemeente, provincie en enkele particuliere stichtingen. Eind vorig jaar was zo'n 75% van het project klaar en uitgevoerd. Inmiddels is begonnen aan het zuurvrij opbergen in archiefdozen en het op de website zetten van de inventarissen. Volgende maand zal, dankzij nieuwe bijdragen van subsidiegevers, worden begonnen met het 2e. en laatste deel van dit project. Wij houden u op de hoogte.